

Yhdenvertaisempia yhdessä

Lempäälän perusopetuksen tasa-arvo- ja
yhdenvertaisuussuunnitelma 2024 - 2027

Sisällys

Johdanto

1. Osallistavuus
suunnittelussa,
toteuttamisessa ja
arvioinnissa

2. Tasa-arvoa ja
yhdenvertaisuutta tukevien
ja syrjintää vähentävien
ajattelu- ja toimintatapojen
kehittäminen

3. Yksilölliset ja
yhteisölliset
mahdollisuudet olla ja
oppia

Liitteet

Johdanto

Lempäälän perusopetuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma perustuu tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslakiin. Se on opetussuunnitelmaan perustuva lakisääteinen ja velvoittava asiakirja, joka on paikallisen opetussuunnitelman ja koulukohtaisen opetussuunnitelman liite. Sen tehtävänä on ohjata ja edistää paikallistasolla tehtävää tasa-arvo ja yhdenvertaisuustyötä ja tarjota koulujen henkilöstölle selkeät raamit ja käytännön ohjeita edistämismääräyksen toteuttamiseksi.

Ohjelman painopisteitä konkretisoidaan vuosikohtaisesti sekä kuntatasolla että työyksiköitasolla. Tässä otetaan huomioon opetushallituksen vuonna 2024 julkaistava päivitetty tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusopas sekä hallituksen syrjinnänvastaisesta tiedonannosta johdetut lisälinjaukset.

Koulut täydentävät koulukohtaisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman asiakirjassa olevien liitteiden avulla. Koulukohtainen suunnitelma sisältää vuosikellon, vastuutaulukon, toimenpiteiden määrittelyn sekä arvioinnin.

Asiakirjassa käytettävien käsitteiden määrittely on löydettävissä opetushallituksen sivuilta (tarkka linkki lähdeluettelossa). Avaamme tässä kuitenkin erikseen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden käsitteet.

Tasa-arvo

Tasa-arvolla tarkoitetaan kaikkien sukupuolten yhtäläisiä oikeuksia ja mahdollisuuksia sekä vallan ja resurssien tasapuolista jakautumista. Suomessa tasa-arvolailla ehkäistään sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun perustuva syrjintää ja edistetään sukupuolten tasa-arvoa. Tässä sähköisessä oppaassa puhutaan tasa-arvosta, kun viitataan sukupuolten tasa-arvoon. Varhaiskasvatuksessa tasa-arvo tarkoittaa sitä, että kiinnitämme huomiota siihen, että sukupuoli ei aseta lapsia tai aikuisia eriarvoiseen asemaan varhaiskasvatuksen arjessa.

Yhdenvertaisuus

Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan kaikkien ihmisten samanarvoisuutta riippumatta heidän iästään, etnisestä tai kansallisesta alkuperästä, kansalaisuudesta, kielestä, uskonnosta tai vakaumuksesta, mielipiteestä, vammasta, terveydentilasta, seksuaalisesta suuntautumisesta tai muusta henkilöön liittyvästä syystä. Suomessa yhdenvertaisuuslailla edistetään yhdenvertaisuutta ja ehkäistään syrjintää perustuen edellä mainittuihin ihmisen ominaisuuksiin. Sekä tasa-arvo että yhdenvertaisuus ovat perusoikeuksia ja tarkoittavat samaa asiaa: syrjimättömyyttä ja tasavertaisia mahdollisuuksia ihmisen eri ominaisuuksista huolimatta. Varhaiskasvatuksessa yhdenvertaisuus tarkoittaa sitä, että kiinnitämme huomiota siihen, että ihmisten eri ominaisuudet, kuten ihonväri, uskonto tai terveydentila, eivät aseta lapsia tai aikuisia eriarvoiseen asemaan.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuus opetussuunnitelmassa

”Perusopetus kasvattaa oppilaita ihmisoikeuksien tuntemiseen, kunnioittamiseen ja puolustamiseen. Perusopetuksen yhteiskunnallisena tehtävänä on edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta.

Perusopetuksen tehtävänä on osaltaan ehkäistä eriarvoistumista ja syrjäytymistä sekä edistää sukupuolten tasa-arvoa. Perusopetus kannustaa yhdenvertaisesti tyttöjä ja poikia eri oppiaineiden opinnoissa sekä lisää tietoa ja ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta.” *OPS – Perusopetuksen tehtävä (3.1.)*

”Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Heitä kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti.

Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti ihmisoikeuksien, erityisesti lapsen oikeuksien tuntemista ja arvostamista sekä niiden mukaista toimintaa. Kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan vahvistetaan kaikessa toiminnassa.”

*OPS – Laaja-alaiset tavoitteet:
kulttuurinen osaaminen,
vuorovaikutus ja ilmaisu*

”Oppiva yhteisö edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina riippumatta mistään henkilöön liittyvästä tekijästä. Samanarvoisuus ei merkitse samanlaisuutta. Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista.

Peruskouluaikana oppilaiden käsitys omasta sukupuoli-identiteetistä ja seksuaalisuudesta kehittyy. Oppiva yhteisö edistää arvoillaan ja käytänteillään sukupuolten tasa-arvoa ja tukee oppilaita oman identiteetin rakentumisessa.

Opetus on lähestymistavaltaan sukupuolitietoista. Yhteisö rohkaisee oppilaita tunnistamaan omat mahdollisuutensa sekä suhtautumaan eri oppiaineisiin, tekemään valintoja ja sitoutumaan opiskeluun ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja.

Oppimisympäristöjä, työtapoja ja opetusmateriaaleja valitsemalla ja kehittämällä luodaan näkyvyyttä inhimillisen moninaisuuden arvostamiselle.”

OPS – Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet: yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

1. Osallistavuus suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa

1.1. Suunnitelman laatiminen ja siihen tutustuminen – yhteinen käsittely, periaatteiden hyväksyminen sekä konkretisoiminen kaikkia osallistaen

1.2. Suunnitelmasta tiedottaminen, sen jalkauttaminen, noudattaminen, seuranta ja kehittäminen

1.3. Vuosittaisen tilanneselvityksen tekeminen ja tarkempien toimenpiteiden linjaaminen

1.4. Tavoitteiden ja toimenpiteiden vuosiarviointi, loppuarviointi ja uuden suunnitelman pohjustus

1.1. Suunnitelman laatiminen ja siihen tutustuminen – yhteinen käsittely, periaatteiden hyväksyminen sekä konkretisoiminen kaikkia osallistaen

1.1.1. Luonnoksen laatiminen ja lausuntokierroksen

toteuttaminen: Perusopetuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusverkosto (myöhemmin: verkosto) laatii suunnitelmaluonnoksen, joka annetaan lausuntokierrokselle kouluihin henkilöstön ja oppilaiden kommentoitavaksi ja kehitettäväksi. Verkoston jäsenet koostavat lausuntokierroksella saadut kommentit ja hyödyntävät niitä puhtaaksikirjoitusvaiheessa.

1.1.2. Puhtaaksi kirjoittaminen ja suunnitelman hyväksyminen:

Lausuntokierroksen jälkeen verkoston edustajat kokoontuvat kirjoittamaan suunnitelma-asiakirjan valmiiksi ja antavat sen sivistysjohtajan hyväksyttäväksi ja lautakuntaan vietäväksi.

1.1.3. Toteutusvaiheeseen siirtyminen: Siirrytään toteuttamaan suunnitelmaa seuraavissa osioissa määriteltyjen toimenpiteiden mukaisesti.

1.2. Suunnitelmasta tiedottaminen, sen jalkauttaminen, noudattaminen, seuranta ja kehittäminen

1.2.1. Suunnitelma on nähtävillä ja tiedotettu oppilaille, henkilöstölle ja huoltajille: Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma on luettavissa oppilaitosten sivuilla sekä koulujen opetussuunnitelmaan perustuvan suunnitelman (ops-pesun) liitteenä. Suunnitelman olemassaolosta ja siihen liittyvistä vuosikohtaisista painopisteistä tiedotetaan oppilaita, henkilöstöä ja huoltajia, jolloin heillä on myös mahdollisuus tulla kuulluksi.

1.2.2. Käsitely oppilaiden kanssa: Suunnitelman tavoitteita ja toimenpiteitä käsitellään oppilaiden kanssa ikätaso huomioiden. Johtoryhmä kirjaa lukuvuosittain koulukohtaisiin suunnitelmiin erillistä aikaa, jolloin käsitellään tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman perusasioita: milloin teetetään oppilaille suunnattu kysely ja milloin käsitellään kyselyn tuloksia oppilaiden kanssa, keskustellaan niistä ja tehdään teemoihin liittyvää soveltavaa tehtävää esimerkiksi pohdinnan tai taiteen keinoin.

1.2.3. Käsitely henkilöstön kanssa: Suunnitelman käsittelylle varataan lukuvuosisuunnitelmassa erikseen aikaa henkilöstökokouksiin sekä yhteisölliseen opiskeluhuoltoryhmään, jotta suunnitelman sisällöstä, tavoitteista ja toimenpiteistä saadaan muodostettua yhtenäinen käsitys, johon kaikki voivat sitoutua. Henkilöstölle on saatavilla teeman käsittelyyn liittyvää tukimateriaalia sekä fyysisessä että sähköisessä muodossa.

1.3. Vuosittaisen tilanneselvityksen tekeminen ja tarkempien toimenpiteiden linjaaminen

1.3.1. Kyselyjen suunnitteleminen: Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusverkosto suunnittelee oppilaskyselyn sekä henkilöstökyselyn, jotka kartoittavat oppilaitoskohtaisesti tilannekuvaa toimenpiteiden pohjalle.

1.3.2. Kyselyjen toteuttaminen ja tulosten koostaminen: Kyselyt toteutetaan verkoston suunnittelemalla tavalla koulukohtaisesti lokakuun aikana. Oppilaat vastaavat kyselyyn anonyymisti, mutta luokkansa kertoen, jotta pystytään varmistamaan, että kaikki saavat vastata ja tulevat kuulluksi. Henkilöstö vastaa omaan kyselyynsä myös anonyymisti. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusverkoston jäsenet koostavat oman koulunsa kyselyn tulokset ja nostavat sieltä esiin nousevia asioita konkreettisten toimenpiteiden linjaamiseksi.

1.3.3. Tulosten käsittely ja konkreettisten toimenpiteiden linjaaminen: Oppilaskyselytuloksia käsitellään koulujen sisällä oppilaskunnan hallituksen kokouksessa, yhteisöllisessä opiskeluhuoltoryhmässä, henkilöstökokouksessa ja koulurajat ylittävästi tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusverkoston tapaamisissa ja rehtorikokouksessa verkoston jäseniä hyödyntäen. Henkilöstölle suunnatun kyselyn tulokset käsitellään henkilöstö- ja rehtorikokouksessa. Kaikissa edellä mainituissa toimielimissä suunnitellaan konkreettisia toimenpiteitä suunnitelman tavoitteiden edistämiseksi ja lähdetään toteuttamaan niitä yhteistyössä.

1.3.4. Käsittely oppilaiden kanssa: Tuloksia käsitellään ikätaso huomioiden luokanopettajan/luokanvalvojan johdolla siihen erikseen varatulla ajalla, jolloin syvennyttään kyselyn tuloksiin, keskustellaan tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta sekä tehdään siihen liittyvää soveltavaa tehtävää esimerkiksi pohdinnan tai taiteen keinoin.

1.4. Tavoitteiden ja toimenpiteiden vuosiarviointi, loppuarviointi ja uuden suunnitelman pohjustus

1.4.1. Koulukohtainen vuosiarviointi: Koulun johtoryhmä varaa lukuvuoden loppupuolelle henkilöstökokoukseen tai vastaavaan tilaisuuteen aikaa, jolloin henkilöstö arvioi, miten erikseen nostetut tavoitteet ja niiden edistämiseksi suunnitellut toimenpiteet toteutuivat, ja miten kehitys jatkuu tästä eteenpäin. Toimenpiteiden toteutumisesta keskustellaan myös oppilaskunnan hallituksen kanssa.

1.4.2. Koulurajat ylittävä vuosiarviointi: Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusverkoston jäsenet kokoontuvat lukuvuoden aikana työajan puitteissa. Syyslukukauden loppupuolella verkoston jäsenet koostavat ja tarkastelevat kyselyn tuloksia ja pohtivat toimenpiteitä yhdessä rehtorien ja henkilöstön kanssa. Loppukeväästä verkosto kokoontuu arvioimaan toimenpiteiden vaikuttavuutta sekä suunnittelemaan seuraavan lukuvuoden mahdollisia painopisteitä.

1.4.3. Loppuarviointi keväällä 2026: Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusverkosto kokoontuu arvioimaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön toteutumista tarkastelujaksolla koulukohtaisesti sekä koulurajat ylittävästi ja laatii suunnitelman seuraavalle kaudelle.

2. Tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta tukevien ja syrjintää vähentävien ajattelu- ja toimintatapojen kehittäminen

2.1. Kouluun luodaan ilmapiiriä, jossa erilaisuutta osataan arvostaa rikkautena eikä syrjintää tai häirintää hyväksytä

2.2. Selkeä malli kiusaamisen, syrjinnän ja häirinnän ennaltaehkäisemiseen ja puuttumiseen, mallin esille tuominen ja noudattaminen

2.3. Henkilöstön toiminnassa, opetuksessa ja oppimateriaaleissa huomioidaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökohdat

2.1. Kouluun luodaan ilmapiiriä, jossa erilaisuutta osataan arvostaa rikkautena eikä syrjintää tai häirintää hyväksytä

2.1.1. Vuosikohtaiset teemat konkretisoivat painopisteitä: Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusverkosto tekee esityksiä koulurajat ylittävistä vuoden teemoista. Kouluilla voi myös olla omia erityispainotuksia tämän lisäksi. Koulukohtaiset erityispainotukset määritellään henkilöstöä ja oppilaita osallistaen.

2.1.2. Teemojen käsittely oppiaineissa: Henkilöstö tekee aiheita käsittelevässä koulutustilaisuudessa konkreettisen suunnitelman siitä, miten aiheita käsitellään eri oppiaineissa ja eri vuosiluokkatasoilla. Suunnitelman pohjalta hahmotetaan kokonaiskuva ja voidaan jakaa vastuuta asioiden käsittelystä. Suunnittelua tehdään koulukohtaisesti sekä koulurajojen yli esimerkiksi aineryhmittäin, koska osa aineryhmistä on pieniä ja suunnitteluvastuu kasautuu helposti.

2.1.3. Arjen oppiainerajat ylittävää toimintaa: Henkilöstö varmistaa, että koulutiloissa on nähtävillä lasten ja nuorten oikeuksia esille tuovaa sekä moninaisuutta positiivisella tavalla esiintuovaa materiaalia. Henkilöstö ja oppilaat suunnittelevat vuosittain teemaa käsitteleviä tapahtumia (esimerkiksi teemapäiviä). Nuorisopalvelut, koulu yhteisöohjaajat sekä hyvinvointiohjaajat järjestävät toimintaa arjen keskellä. Luokanopettaja/luokanvalvoja pitää aiheita esillä oman luokkansa kanssa pitkin lukuvuotta.

2.1. Kouluun luodaan ilmapiiriä, jossa erilaisuutta osataan arvostaa rikkautena eikä syrjintää tai häirintää hyväksytä

2.1.4. Henkilöstön osaamisen vahvistaminen:

Henkilöstölle järjestetään koulutusta tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja syrjimättömyyden edistämiseksi ajankohtaiset teemat huomioiden. Koulutuksen painopisteissä kuullaan sekä henkilöstön että oppilaskunnan hallituksen toiveita.

2.1.5. Vahvistetaan yhteisön hyvinvointi- ja turvataitoja.

Koko koulun toimintakulttuuria kehitetään suuntaan, jossa lisätään oppilaiden ja henkilöstön ymmärrystä heidän oikeuksistaan, velvollisuuksistaan sekä omien ja muiden rajojen kunnioittamisesta. Varmistetaan, että kaikki tietävät, minkä tahon puoleen kääntyä itseä mietityttävissä tilanteissa.

2.2. Selkeä malli kiusaamisen, syrjinnän ja häirinnän ennaltaehkäisemiseen ja puuttumiseen, mallin esille tuominen ja noudattaminen

2.2.1. Yhteisesti hyväksytyt arvot, normit ja toimintaohjeet:

Koulun johto varmistaa lukuvuoden alussa, että henkilöstöllä, oppilailta ja huoltajilla on tieto koulun arvoista, järjestyssäännöistä ja toimenpideprosesseista kiusaamisen ja syrjivän käyttäytymisen ehkäisemiseksi (kunnallisen SOPU-mallin mukaisesti). Yhtenäinen kaikkien tiedossa oleva arvo- ja normipohja konkreettisine toimintaohjeineen on ennaltaehkäisyn perusta. Lukuvuoden alussa käsitellään syrjivään kielenkäyttöön puuttumista ja huolehditaan, että puuttuminen ja seuraamukset ovat koulussa yhdenmukaisia.

2.2.2. Jokainen noudattaa arjessa yhdessä sovittuja toimintamalleja. Koulun johto varaa riittävästi aikaa yhteisen tilannekuvan hahmottamiseksi siitä, miten eri tilanteissa toimitaan, ja millä kynnyksellä eri toimenpiteisiin ryhdytään SOPU-mallin mukaan. Mallin toteuttamiseen varataan riittävästi resursseja työmäärään nähden.

**SYRJINNÄSTÄ VAPAA ALUE
DISCRIMINATION-FREE ZONE**

2.3. Henkilöstön toiminnassa, opetuksessa ja oppimateriaaleissa huomioidaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökohdat

2.3.1. Yhteisen toiminnan linjaaminen: Käsitellään tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusasioita henkilöstön kesken kokouksessa ja syvennetään keskinäistä ymmärrystä siitä, millä eri tavoilla tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusasiat voidaan ottaa entistä paremmin huomioon kaikessa toiminnassa.

2.3.2. Moninaisuuden huomioiminen arjessa, opetuksessa ja oppimateriaaleissa: Henkilöstöä perehdytetään moninaisuuden ikätasoiseen käsittelyyn esimerkiksi aiheeseen liittyvässä koulutuksessa. Tasa-arvoisuus, yhdenvertaisuus, esteettömyys ja turvallisemman tilan periaatteet otetaan huomioon arjessa, opetuksessa ja oppimateriaaleissa.

3. Yksilölliset ja yhteisölliset mahdollisuudet olla ja oppia

3.1. Oikeus tulla kohdatuksi yksilönä, tulla kuulluksi ja toteuttaa itseään

3.2. Eri ryhmien erityistarpeiden kartoittaminen ja huomioiminen

3.3. Monipuolisen oppimisen mahdollistaminen ja tarpeisiin perustuva tuki

3.1. Oikeus tulla kohdatuksi yksilönä, tulla kuulluksi ja toteuttaa itseään

3.1.1. Tuetaan oppilaan huomiointia yksilönä:

Käsitellään henkilöstökokouksessa henkilöstön valmiuksia ja keinoja ennaltaehkäistä yksilöllistä huomiointia vaarantavia tekijöitä hyödyntämällä esimerkiksi normikriittistä, sukupuolitietoista ja antirasistista pedagogiikkaa.

3.1.2. Vahvistetaan oppilaiden kuulluksi tulemistä eri

keinoin: Oppilaiden näkökulmaa huomioidaan kaikessa koulun toiminnassa, kuten valinnaisaineissa, työskentelytavoissa, kerhotoiminnassa, välituntiaktiiviteeteissa ja muissa heitä koskettavissa asioissa. Vahvistetaan oppilaiden mahdollisuuksia saada ääntään kuuluviin läpi lukuvuoden oppilaskunnan hallituksen toiminnan lisäksi esimerkiksi aloitelaatikolla tai jatkuvasti avoinna olevalla kyselyllä.

3.2. Eri ryhmien erityistarpeiden kartoittaminen ja huomioiminen

3.2.1. Teetetään kartoittavat hyvinvointikyselyt luokille

säännöllisesti: Yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä teettää luokille vuosittain hyvinvointikyselyn, jonka tulosten perusteella voidaan reagoida luokkakohtaisiin kehittämisen tarpeisiin luokanopettajien/luokanvalvojen sekä hyvinvointiohjaajien/kouluyhteisöohjaajien toimesta.

3.2.2. Vahvistetaan oppilaiden kouluun sitoutumisen tunnetta:

Hyvinvointikyselyn tuloksia käsitellään luokanopettajan/luokanvalvojan johdolla oppilaiden kanssa, kun yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä on ne koonnut ja käsitellyt. Järjestetään ryhmäyttävää toimintaa, jossa edistetään yksilöiden ja ryhmien taitoja kehittää luokan ilmapiiriä ja kulttuuria positiiviseen suuntaan. Ryhmäytymisen yhteydessä kartoitetaan oppilaiden kokemuksia ja asenteita aiheeseen liittyen. Luokanopettaja/luokanvalvoja tiedottaa yleisellä tasolla hyvinvointikyselyn tuloksista ja ryhmäytymispäivien keskusteluista huoltajia, jotta he voivat käydä kotona kasvatusta tukevia keskusteluja.

3.2.3. Tunnistetaan eri ihmisryhmien erityistarpeita: Tiedostetaan, että poikien, tyttöjen, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen, vammaisten, oppimisvaikeuksia kohtaavien, nepsy-lasten ja -nuorten ja eri etnisestä, vakaumuksellisista tai sosio-ekonomisesta taustasta tulevien oppilaiden erityistarpeiden huomioiminen vaatii erilaisia lähestymistapoja ja toimenpiteitä. Näiden kartoittamiseksi ja kehittämiseksi varmistetaan, että henkilöstölle järjestetään aiheeseen liittyvää perehdytystä ja asiantuntijoiden sekä oppilaiden näkemyksiä hyödynnetään.

3.3. Monipuolisen oppimisen mahdollistaminen ja tarpeisiin perustuva tuki

3.3.1. Varmistetaan, että tukea tarvitsevilla oppilailla on selkeä käsitys tukimahdollisuuksista ja tuen muotoja suunnitellaan häntä osallistaen. Tuen tarjoaminen ei saa samalla heikentää oppilaan tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta suhteessa muihin.

3.3.2. Oppimisen ja koulunkäynnin tuen tulee olla riittävää ja oikealla tavalla kohdennettua. Näin varmistetaan, että yhden tuki ei ole muulta ryhmältä pois.

3.3.3. Varmistetaan myös oikeus oppimisen eriyttämiseen ylöspäin. Eri taitotasojen oppilaille on tarjolla perustason tehtävien lisäksi syventäviä ja soveltavia tehtäviä.

Liitteet

Liite 1 – Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman vuosikello- ja vastuutaulukko

Liite 2 – Koulukohtaisten toimenpiteiden kirjaaminen ja toteutumisen arviointi

Liite 3 – Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman toteutumisen vuosiarviointi ja loppuarviointi

Liite 1 – Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman vuosikello- ja vastuutaulukko

Seuraavassa taulukossa eritellään tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman lukuvuositainen aikataulu, vastuutahot ja toimenpiteet. Viimeiseen sarakkeeseen täydennetään koulukohtainen toteutusaikataulu.

Milloin?	Ketkä?	Mitä?	Koulukohtainen aikataulu
Elo - syyskuu	Koulun johtoryhmä	Varmistetaan, että henkilöstöllä, oppilailla ja huoltajilla on tieto koulun arvoista, järjestyssäännöistä sekä toimenpiteistä kiusaamisen ja syrjivän käyttäytymisen ehkäisemiseksi (Sopu). Varataan lukuvuoden suunnittelussa aikaresursseja aiheen käsittelyyn henkilöstökokouksissa ja yhteisöllisen opiskeluhoitoryhmän tapaamisissa. Aikataulutetaan oppilaiden hyvinvointikyselyiden toteuttaminen ja tulosten käsittely yhteisöllisessä opiskeluhoitoryhmässä. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma ops-pesun liitteeksi. Työajan resursoiminen suunnitelman toteuttamiseen.	
	Verkoston jäsenet	Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusverkoston vuoden kokoonpano vahvistetaan ja jäsenet kokoontuvat ensimmäiseen tapaamiseen suunnittelemaan lukuvuoden toimintaa. Joka koululta on vähintään yksi edustaja. Tiedotetaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmasta sekä sen vuosikohtaisista painopisteistä oppilaita, henkilöstöä ja huoltajia.	
	Henkilöstö ja oppilaat	Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman sisältöjä käsitellään lukuvuoden alussa henkilöstön ja oppilaiden kanssa. Oppilaita ja henkilöstöä osallistetaan myös suunnittelemaan kouluilla teemaan liittyvää toimintaa.	

Milloin?	Ketkä?	Mitä?	Koulukohtainen aikataulu
Loka - marraskuu	Verkoston jäsenet	Teetetään tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysely oppilaille ja henkilöstölle. Kokoonnutaan koostamaan kyselyjen tulokset sekä keskustelemaan niiden pohjalta nousevista kysymyksistä.	
	Rehtorikokous, verkoston jäsenet	Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskyselyjen (oppilas- ja henkilöstökysely) tulosten käsittely rehtorikokouksessa. Koulurajat ylittävien painopisteiden kartoittaminen.	
Marras-joulukuu	Koko kouluyhteisö	Oppilaille suunnatun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskyselyn tuloksia käsitellään <ol style="list-style-type: none"> Oppilaskunnan hallituksen kokouksessa Yhteisöllisessä opiskeluhoitoryhmässä, jonne kutsutaan oppilaskunnasta edustajia Henkilöstökokouksessa, jossa linjataan lukuvuoden koulukohtaiset painopisteet ja toimenpiteet Luokissa luokanopettajan/luokanvalvojan johdolla Henkilöstölle suunnatun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskyselyn tuloksia käsitellään <ol style="list-style-type: none"> Johtoryhmässä Henkilöstökokouksessa 	
	Johtoryhmä ja verkoston edustajat	Koulukohtaisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman täydentäminen. Täsmennetään vuosikelloon tapahtumien ja teemapäivien sisällöt kyselyistä tai arjesta nousseiden asioiden pohjalta.	

Milloin?	Ketkä?	Mitä?	Koulukohtainen aikataulu?
Huhti-toukokuu	Kouluyhteisö	Koulukohtainen vuosiarviointi henkilöstökokouksessa ja oppilaskunnan hallituksessa.	
	Verkoston jäsenet	Verkosto kokoontuu arvioimaan toimenpiteiden vaikuttavuutta sekä suunnittelemaan seuraavan lukuvuoden mahdollisia painopisteitä.	

Seuraavien kyselyjä koskevien taulukkojen toimenpiteet sisältyvät osittain yllä olevaan vuosikellotaulukkoon, mutta ne on selkeyden vuoksi eritelty myös omiksi prosessitaulukoikseen. Taulukoihin täydennetään koulukohtainen aikataulu.

Hyvinvointikyselyiden tarkempi aikatauluttaminen

Kyselyiden teettäminen luokissa	OHR koostaa tulokset luokka-asteittain	Tulosten käsittely OHR:ssä	Tulosten käsittely luokissa

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskyselyn tarkempi aikatauluttaminen

Kyselyiden teettäminen oppilaille ja henkilökunnalle	Verkoston työpäivä, tulosten koostaminen	Tulosten käsittely rehtorikokouksessa	Tulosten käsittely OPH:ssä	Tulosten käsittely OHR:ssä	Tulosten käsittely henkilöstökokouksessa	Tulosten käsittely luokissa
	Verkosto ilmoittaa					

Liite 2 – Koulukohtaisten toimenpiteiden kirjaaminen ja toteutumisen arviointi

Koulukohtainen suunnitelma noudattaa Lempäälän perusopetuksen Yhdenvertaisempia yhdessä – tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa, ja sen tehtävänä on tarkentaa suunnitelmassa linjattuja tavoitteita ja toimenpiteitä koulukohtaisesti.

Koulukohtaisen suunnitelman täytyy sisältää:

- Liitteen 1 mukainen koulukohtainen vuosikello
- Tarkempi selvitys koulun tilannekuvasta, joka muodostuu kyselyjen (hyvinvointi-, kouluterveys, tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysely) sekä arjen havaintojen pohjalta
- Suunnitelmassa linjattujen toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi kevään päätteeksi

Esimerkki:

Tilannekuva (loka/marras)	Tavoitteet ja toimenpiteet	Arviointi ja jatkoehdotukset (loppukevät)
Esiin noussut asia (esim. kyselystä, arjesta)	Tavoite - Toimenpiteitä	 - Arviointia

Liite 3 – Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman toteutumisen vuosiarviointi ja loppuarviointi

Suunnitelman toteutumista käydään läpi ja arvioidaan:

1. Mikä on toteutunut?
2. Mikä on toteutunut osittain?
3. Mikä on jäänyt toteuttamatta?
4. Mikä on toiminut?
5. Mikä vaatii kehittämistä?

	Koulukohtaisesti	Koulurajat ylittävästi
Vuosiarviointi (keväisin)	Oppilaskunnan hallituksen kokouksissa ikätaso huomioiden Yhteisöllisen opiskeluhuoltoryhmän kokouksessa oppilaita osallistaen Henkilöstökokouksessa	Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusverkoston kokoontumisessa Rehtorikokouksessa
Loppuarviointi (kevät 2027)	Kouluilla käydään tarkemmin läpi suunnitelman toteutumista, tarkastelujaksolla esiin nostettuja painopisteitä, erityisiä toimenpiteitä sekä niiden vaikuttavuutta. Henkilöstöä osallistetaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman päivittämiseen.	Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusverkoston kokoontumisessa Rehtorikokouksessa

Lähdemateriaalia ja lukemistoa

Mukana! Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyö toisella asteella. Satu Honkala, Miko Lempinen, Katriina Nousiainen, Hanna Onwen-Huma, Aija Salo, Riikka Vacker, Opetushallitus 2019

Opetushallitus: Käsitteitä. <https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/kasitteet>

Opetushallitus: Lainsäädännöllinen perusta. <https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/lainsaadannollinen-perusta>

Opetushallitus: Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus. <https://www.oph.fi/fi/tasa-arvo-ja-yhdenvertaisuus>

Opetushallitus: Sukupuolitietoinen opetus ja ohjaus. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/sukupuolitietoinen-opetus-ja-ohjaus>

Oppia kaikille! Yhdenvertaisuussuunnittelun opas oppilaitoksille. Sisäministeriö. 2013

PISA 2023 - Ensituloksia. Hiltunen, Ahonen, Hienonen, Kauppinen, Kotila, Lehtola, Leino, Lintuvuori, Nissinen, Puhakka, Sirén, Vainikainen, Vettenranta. 2023

Seksuaalioikeudet. Kamomilla Ilmonen, Elina Korhonen, Laura Lipsanen, Riikka Kaukoranta ja Sanna Kotiranta. Väestöliitto 2019

Tasa-arvovaltuutettu: Koulut, oppilaitokset, varhaiskasvatus. <https://tasa-arvo.fi/tasa-arvotyö-kouluissa-ja-oppilaitoksissa>

Tasa-arvotyö on taitolaji. Opas sukupuolten tasa-arvon edistämisestä oppilaitoksissa. Liisa Jääskeläinen, Johanna Hautakorpi, Hanna Onwen-Huma, Hanna Niittymäki, Anssi Pirttijärvi, Miko Lempinen, Valpuri Kajander. Opetushallitus 2015

Terveyskirjasto: Nuorten seksuaalisuus ja seksuaaliterveys, opettajan opas. Tarja Santalahti. Duodecim. 2018 <https://www.terveyskirjasto.fi/oos00001/nuorten-seksuaalisuus-ja-seksuaaliterveys>

Tukea arkeen! Keinoja lasten ja nuorten emotionaalisten, sosiaalisten ja käyttäytymisen taitojen tukemiseksi. Piia Karjalainen, Päivi Pihlaja, Ninnu Koskenalho, Oona Patosaari, Petra Kouvonen. Opetushallitus 2022

Tukea huostaanotetun lapsen koulupolulle. VIP-teemaryhmä, Opetushallitus. 2022 <https://view.taiqa.com/vip-verkosto/sijoitetut-lapset-julkaisu>

Tytöt ja pojat koulussa – Miten selittää poikien heikko suoriutuminen peruskoulussa? Sanni Pöysä, Sirkku Kupiainen. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta 2018.

YK:n Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus. YK 1948

Yleissopimus lasten oikeuksista. YK 1989

Yhdenvertaisuus.fi (Oikeusministeriö): Syrjinnästä vapaa koulu - <https://yhdenvertaisuus.fi/syrjinnasta-vapaa-koulu>

Älä oleta! Normikriittinen käsikirja yhdenvertaisuudesta, syrjinnän vastustamisesta ja vapaudesta olla oma itsensä. Suomen ammattiin opiskelevien liitto Sakki ry, Suomen lukiolaisten liitto SSL, Finlands Svenska Skolungdoms förbund FSS rf, Seta ry. 2013